

Brigade Koninklijke Marechaussee 's-Hertogenbosch anno 1871

locatie hoek Keizerstraat-Wolvenhoek

Uit: J.F. Crul
Koninklijke Marechaussee
District Noord Brabant
Brigade 's-Hertogenbosch
1818-1995

HOOFDSTUK 5

HUISVESTING

Omtrent de huisvesting van de Koninklijke marechaussee te 's-Hertogenbosch vinden we, zeker over de beginperiode, weinig concreets terug. In een door Sassen van Isselt, deel II geschreven boekwerk, lezen we op de pagina's 21 en 22 het volgende:

“Op 23 april 1762 kocht Mr Abraham HUBERT het van ouds gerenommeerde heerehuis “Het Keizershof” vanaf dat moment geheeten: “Het Statenlogement”. De aanduiding “Statenlogement” kwam omdat de familie Hubert, nadat het vroeger daartoe bestemde gedeelte van het Bossche St.Geertruijklooster had opgehouden een “Statenlogement” te zijn, het ook verhuurden tot een verblijf voor de Gecommitteerden uit den Raad van State, wanneer dezen in den Bosch kwamen ter behartiging van 's-Lands zaken.

Zoolang als de Republiek der Vereenigde Nederlanden bleef bestaan, werd ook “Het Keizershof” aangeduid als “Statenlogement”.

Op 9 juli 1808 werd via een tweetal notarissen aangekondigd, dat zij op 30 juli 1808 provisioneel en 14 dagen later finaal, zouden verkopen: “het alom bekende en van ouds gerenommeerde heerehuis, genaamd “Het Keizershof” en daarna Statenlogement, met tuin, koetshuis, stallingen en groot pakhuis, zijnde geweest een kerk, staande en gelegen in de Keizerstraat te den Bosch.”

Koper werd: Lodewijk Ernest van de GRAAFF, rentenier, wonende te den Bosch. Hij was zoon van de generaal-majoor Jacob van de Graaff en diens echtgenote Johanna Maria HUBERT; hij was geboren in den Bosch in 1752 en was later commandant der Schutterij te Amsterdam en overleed aldaar op 13 februari 1825.

Op 9 februari 1813 werd het ten zijne laste gerechtelijk voor de rechtbank te den Bosch verkocht. “Het Keizershof” werd omschreven als: “een huis, van ouds genaamd Het Keizershof en daarna Statenlogement, met tuin, belend Z. de straat, O en N de Dieze en W de St.Joriskapel.

Toen, of enige jaren later, zal de gemeente den Bosch eigenaresse van het woonhuis “Het Keizershof” geworden zijn, want zij verhuurde het niet lang daarna aan het Rijk voor de “Marechausseekazerne”.

Volgens de omschrijving van het pand, moet het een monumentaal, zeer fraai geheel geweest zijn, getuige bijvoorbeeld de aanwezigheid van een grote binnenplaats, waarlangs aan twee kanten van de rez de chaussee (woning gelijkvloers/benedenwoning) van het gebouw een galerij aanwezig was, wier overkapping geschraagd werd door fraai bewerkte eikenhouten corbeaux; die binnenplaats deed daardoor denken aan een Romeins peristyle (zuilengang).

Blijkens telefonische informatie op 020994 worden genoemde eikenhouten corbeaux (korbelen/karbelen= is binten van een kap constructie) thans bewaard in het Noordbrabants museum, gevestigd in de Verwerstraat te 's-Hertogenbosch. Hoe het geheel werd omgebouwd cq verbouwd tot een onderkomen van de marechaussee vermeldt de bron niet. Wel is interessant te weten dat op het complex een traptoren gemetseld was van “denzelfden” vorm als de toren der pastorie van de Bossche St.Pieterskerk. In de Franse tijd werd een tijdlang vanuit die toren, door gebruikmaking van spiegels, getelegrafeerd.

In de 18e eeuw werd het gebouw grotendeels vertimmerd. Het geheel had verdiend bewaard en gerestaureerd te worden omdat het monumentaal van groot belang was; doch de gemeenteraad had in 1817 geen of weinig gevoel voor kunst, want in dat jaar besloot men “Het Keizershof”, ook wel genaamd Statenlogement, te slopen.

Tot zover een beschrijving, zij het summier en weinig gedetailleerd, van het onderkomen van de Koninklijke marechaussee te 's-Hertogenbosch, vanaf 1818.

Gaan we dan verder zoeken naar het vervolg omtrent de behuizing van de marechaussee te 's-Hertogenbosch, vinden we in het Gemeentearchief tekeningen en aanbevelingen onder de titel: "Gebouwen tot kazernering der marechaussee en tot stalling der paarden te 's-Hertogenbosch". Bij bestudering daarvan blijkt dat het gaat om het toenmalige pand op de hoek Keizerstraat - Wolvenhoek.

Op de tekeningen en bijbehorende omschrijvingen zijn jaartallen vermeld van 1854 en later. Hieruit zou geconcludeerd kunnen worden dat rond die jaren de Koninklijke marechaussee verhuisde vanuit "Het Keizershof" naar genoemd pand.

Wanneer dat exact aan de orde is geweest kon door steller niet worden achterhaald.

Van het gebouw op de hoek Keizerstraat Wolvenhoek werd, naast tal van tekeningen en beschrijvingen, ook een foto gevonden.

Een tekening gedateerd op 5 maart 1890 geeft een gedetailleerd beeld van de inrichting van het gebouw, zowel op de begane grond als de "verdieping". Op 12 februari 1890 werd correspondentie gevoerd over de bouw van een smederij bij de marechausseekazerne.

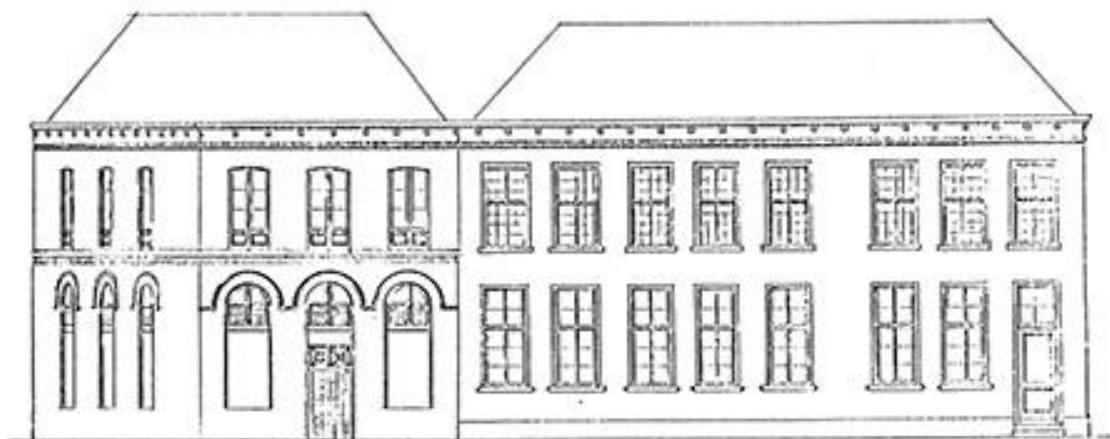
Dat daarbij ook op de kleintjes gelet werd, blijkt uit het feit dat twee plannen werden gemaakt, met verschillende kostenplaatjes. Opvallend is de precisie waarmee gewerkt werd bij het maken van de bijbehorende tekeningen.

Alle gevonden administratie, evenals de tekeningen, betrekking hebbende op het pand aan de Wolvenhoek, zijn hierbij gevoegd.

*Brigade Koninklijke marechaussee 's-Hertogenbosch anno 1871.
Locatie: hoek Keizerstraat - Wolvenhoek.*

Gebouwen tot inryming der Marchausfée en tot stalling der paerden te Kortogenbosch.
 Vrijg. d.

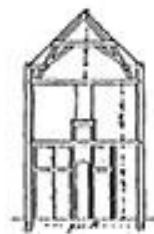
A
 97 d

Schaal van 1:100.
 40 Haag, Kaiserstraat - WOLFFSTADT (TECHNISCHES HOOGESCHOOL) 1884

Sekets der Marchausfée-karrene met stal
 te Kortogenbosch

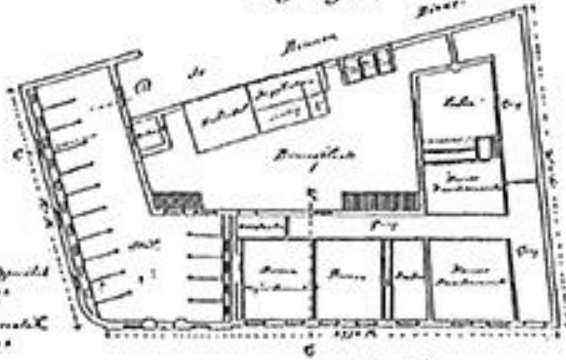
Verduyging

Doornede C-B.

Begane grond

Doornede C-D.

Opmaat bekant oppicht
 280 - M.
 Bekant oppicht
 110 - M.

Schaal 1:200.

Beheert by hie, 1884
 den 5 Maand 1884 F. 176 111